

VÝSKUM K DOPADOM AKTÍVNEHO DOBROVOĽNÍCTVA NA ŽIVOT STARŠÍCH ĽUDÍ BOL ÚSPEŠNE UKONČENÝ

Správa z výskumného projektu

Úvod a kontext

Od marca minulého roka sme opakovane informovali zainteresovanú verejnosť o odbornej účasti *Inštitútu edukológie a sociálnej práce FF PU v Prešove* (ďalej len „IESP“) a *Centra pre edukáciu a výskum seniorov* (ďalej len „CEVS“) pri realizácii výskumného projektu zameraného na skúmanie dopadu dobrovoľníctva starších ľudí na ich život a jednotlivé aspekty blahobytu. Prípravu výstupu výskumného projektu v podobe štúdie *Dobrovoľníctvo starších ľudí: dopadová výskumná štúdia* gestorsky zastrešoval *Inštitút pre výskum práce a rodiny* (ďalej len „IVPR“) v rámci naplňania príslušného opatrenia *Národného programu aktívneho starnutia na roky 2021-2030*, ktorý schválila vláda SR v novembri 2021.

Ako subjekty zodpovedné za realizáciu opatrenia boli určené *Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR* (ďalej „MPSVR SR“) a *Úrad splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti* (ďalej „ÚSV SR ROS“). Ako spolupracujúce subjekty boli ustanovené Platforma dobrovoľníckych centier a organizácií (ďalej „PDCO“), dobrovoľnícke centrá na Slovensku a územná samospráva.

IESP/CEVS ako člen expertnej pracovnej skupiny

Pre účely prípravy štúdie bola zriadená **expertná pracovná skupina** (ďalej len „EPS“). Pre IESP je potešiteľné, že nad rámec určených organizácií bolo do činnosti EPS od počiatku prizvané aj CEVS. Táto voľba nebola náhodná. Nezahodnotila sa ňou len dlhodobá skúsenosť a dobrovoľnícka tradícia IESP, či to, že CEVS sa kmeňovo venuje diverzifikovaným témam demografického vývoja a starnutia populácie. Pridanou hodnotou pre pripravovaný

dobrovoľnícky výskum bolo aj intenzívne prepojenie CEVS na vybrané stredoeurópske akademické a vedecko-výskumné pracoviská zaoberajúce sa problematikou aktívneho starnutia a dobrovoľníctva. Pozvaním CEVS do činnosti EPS sa tak posilnila vnútorná rovnováha medzi expertízami zameranými na teoreticko-metodologické, sociálno-politické a praktické aspekty výskumu dopadov aktívneho dobrovoľníctva na život starších ľudí.

Krátko z priebehu spolupráce v EPS

Vybrané zamestnankyne IESP/CEVS sa zúčastňovali všetkých fáz odbornej spolupráce členiek a člena EPS. V marci 2024 sa aktívne zúčastnili **úvodného vedeckého workshopu** zameraného na prvotnú harmonizáciu medzi úlohou realizovať výskumnú dopadovú štúdiu, zdrojmi (personálnymi, finančnými, časovými), ktoré sú k tomu k dispozícii, rovnako aktivitami a zodpovednosťami aktérov zastúpených pri príprave štúdie. Diskusia počas workshopu preukázala, že téma dobrovoľníctva je prierezová téma, „nemá jedného zodpovedného“ a vždy je potrebné koordinovať činnosť rozličných subjektov, ktoré sa jej venujú výskumne (IVPR, IESP/CEVS), legislatívne a sociálno-politicky (najmä ÚSV SR ROS), advokačne a metodicky (najmä PDCO) a ktoré ju prakticky vykonávajú (napr. dobrovoľnícke centrá). Zároveň bolo identifikovaných viacero významných domácich i medzinárodných zdrojov pre účely sekundárnej výskumnej analýzy toho, čo je už kvantitatívne o problematike dobrovoľníctva starších ľudí a jeho vplyvu na ich život známe.

Ďalší vedecký workshop, ktorý sa uskutočnil koncom júna 2024, bol zameraný na diskusiu ku kvantitatívnym zisteniam ako

základu pre plánovanie ďalšej výskumnej činnosti kvalitatívnej povahy. Následne pokračovali metodologické práce k príprave kvalitatívneho výskumu – inštrumentálnej prípadovej štúdie *Centra dobrovoľníctva n. o., Banská Bystrica*, ktorý sa uskutočnil na jeseň 2024. V novembri 2024 boli počas **on-line stretnutia EPS** všetky zozbierané dáta diskutované a na základe diskusie bola pripravená a koncom decembra 2024 odovzdaná zadávateľovi (MPSVR SR) konečná výskumná štúdia.

Završenie spolupráce na výskume

V rámci završenia procedúry preberania výskumnej štúdie zadávateľom (MPSVR SR) sme sa 30.1.2025 zúčastnili **vedecko-odborného stretnutia** pod názvom *Dialógy s IVPR*. Inštitút pre výskum práce a rodiny ako zodpovedný gestor za prípravu štúdie ním otvoril svoj nový komunikačný formát medzi zamestnancami a zamestnankyňami IVPR, MPSVR SR, Ústredím práce, sociálnych vecí a rodiny a zástupcami iných organizácií, ktoré spolupracovali s IVPR pri riešení jednotlivých výskumných úloh.

Prvé *Dialógy* boli venované práve problematike dobrovoľníctva starších ľudí a jeho dopadov na ich zdravie, sociálny a psychický stav ako podkladu pre propagáciu dobrovoľníctva medzi touto cieľovou skupinou. Dialógov sa zúčastnilo vedenie IVPR, zamestnanci a zamestnankyne IVPR, vybraní zamestnanci a zamestnankyne viacerých sekcií MPSVR SR. Pozvanie prijali aj expertky a expert z iných organizácií v pozícii členiek a člena EPS zriadenej pre účely prípravy dopadovej štúdie, konkrétne z *Katedry sociálnej práce PdF UMB v Banskej Bystrici*, z *Úradu splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti*, z *Únie miest Slovenska* a z *IESP/CEVS*.

Zmienime len niekoľko postrehov z diskusie:

- rozšírenie vlastných obzorov účastníčok a účastníkov o tom, ako veľmi diverzifikované môžu byť podoby a formy dobrovoľníckeho angažovania (nielen) starších ľudí a v akých rozličných prostrediach sa môže vykonávať; jedna účastníčka bez úmyslu akéhokoľvek zneváženia otvorene priznala: „... *nemala som o tom informácie ... myslela som si, že dobrovoľníci sú najmä ľudia, ktorí zbierajú odpadky...*“;
- ocenenie informácií a hlbších poznatkov o rozdieloch medzi neorganizovaným a organizovaným či neuvedomovaným a uvedomovaným dobrovoľníctvom, ktoré viedli u niektorých diskutujúcich k zmene náhľadu aj na niektoré vlastné aktivity, ktoré bežne v živote vykonávajú;
- snaha ujasniť si, aké odporúčania a implikácie vyplývajú z výskumu pre verejné politiky; k čomu teda prioritne smerujeme...“;
- predstavenie systému inkluzívneho dobrovoľníctva, ktoré autorky ponúkli ako hodnotovú základňu pre tvorcov verejných politík v tejto oblasti (**pozri** bulletin 11/2024).

Stretnutie osviežila výstižná myšlienka jednej zo spoluautoriek dopadovej štúdie, v ktorej integrovala všetko kľúčové, čo na ňom odznelo: **Približne jedna tretina starších ľudí sa venuje dobrovoľníctvu, ďalšia tretina sa vo výskumoch vyjadrila, že o to nemá záujem; tak poďme cez propagáciu a podporné politiky zabojovať o tú zvyšnú! ...** žiaden ďalší komentár nie je potrebný.

prof. PhDr. Kvetoslava Repková, CSc.
zodpovedná riešiteľka

Inštitút edukológie a sociálnej práce
Filozofická fakulta
Prešovská univerzita v Prešove